

פרק עשירי

(ממהדורה ראשונה, שנת תשנ"ח)

דף צה

קנד. א. המוצא בשבת תפלין, במקום שאינו שמור – מה יעשה?
ב. האם קיים איסור 'בל תוסיף' בהנחת שתי תפלין בו זמנית?

א. המוצא בשבת תפלין במקום שאינן שמורות שם (מפני החיות. עתוס') – מכניסן זוג זוג, (ואף על פי שאין כשרותן ידועה. עתוס' מנחות מג. ד"ה תפלין), כלומר מניח אחת על היד ואחת על הראש ובא עמהן (אף דרך רשות הרבים) למקום המשתמר ומשארין שם, וחוזר ולובש זוג נוסף ונכנס, עד שיכניס את כולן. רבן גמליאל אומר: שתיים שתיים. [לפי שהתירו חכמים משום הצלה להניחן במקום תפלין, ויש מקום בראש להניח שתי תפלין, וכן ביד. וגם תנא קמא מודה שיש מקום, אלא שלדעתו שבת זמן תפלין ולא התירו אלא כשמקיים מצוה בלבישתם. ואילו רבן גמליאל סבר שהתירו משום שנחשבים 'תכשיט'. או אפשר שנחלקו אם כשלושם ללא כוונת מצוה נחשבים מצוה או משאוי. או נחלקו אם עובר משום בל תוסיף כשלושם שנים שנים].

א. הלכה כתנא קמא, שמכניסן זוג זוג. רוב הראשונים. ואעפ"י דקיי"ל שבת לאו זמן תפלין, נוקטים כדברי תנא קמא שאין להתיר אלא כדרך מלבושו בחול. ע' מלחמות ה' – ר"ה; ר"ן; מגן אברהם שא סקנ"ד; שעה"מ שבת יט, כג. והריא"ז פסק: מכניסן שתיים שתיים.

ב. השפת-אמת מצדד, דוקא אם מוצא זוג יביאם, אבל תפלה אחת – לא יביאנה, כי אין דרך ללבוש אלא זוג. וצ"ע, גם אם נניח שאין הדרך כלל ללבוש תפלין אחת, הלא מבואר (בשבת סא) שמן הדין יוצא אדם בסנדל או נעל לרגלו האחת, (ורק משום גזרה שמא ילעגו עליו ויסרנה ברה"ר אסור, או מפני החשד). והרי ודאי אין הדרך לילך כן, הרי שאין בכגון זה משום 'שלא כדרך'.

ג. נראה שההתיר להכניס התפלין אינו אמור אלא בענין שאין לחוש להוצאת התפלין מחוץ לתחום רגלי בעליהם, שאם כן אסור להכניס את התפלין, ואפילו תחומין דרבנן. עפ"י מנחת שלמה טו).
היו שם תפלין הרבה, או בשעת הסכנה – נתבאר להלן צו.

ב. המניח שתי תפלין בו זמנית ומתכוין לשם מצוה – עובר ב'בל תוסיף'. ואם אינו מכוין לשם מצוה – למאן דאמר מצוות צריכות כוונה, אינו עובר. (כ"מ בגמרא). ואף למאן דאמר מצוות אינן צריכות כוונה, יש צד לומר שלעבור משום בל תוסיף צריך כוונת מצוה, וכל שלובש ואינו מכוין לשם מצוה, וכגון שלובשם כדי להכניסם העירה להצלתם – אין בדבר איסור בל תוסיף. כן העלו אפשרות בגמרא לדעת רבן גמליאל. ואולם במסכת ראש השנה (כה:) הסיק רבא שעובר משום בל תוסיף (בזמן תפלין) אף על פי שאינו מכוין. (ולפרוש התוס', זו גם היתה הנחת המקשה בסוגינתו).

א. להלכה, נקט המגן-אברהם (תרנא ס"ק כז. וע' גם מנחת חינוך תנדו; באור הלכה לד, ב ד"ה בעלמא) שלדעת הרא"ש והטור ועוד, שמצוות צריכות כוונה, (ע' או"ח ס), אין עובר בבל תוסיף בסתמא. ואולם הבית-יוסף (תרנא) נקט שעובר גם אם אינו מכוין בפירוש לשם מצוה.